Komission asetusehdotus muutoksiksi yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) asetuksiin YMP:n yksinkertaistamiseksi E 42/2025 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta 3.6.2025

Sanna-Helena Fallenius, MMM

Virva Terho, MMM

Käsittelyvaihe ja aikataulu

- Komissio julkaisi 14.5. ehdotuksen yhteisen maatalouspolitiikan asetusten yksinkertaistamiseksi. Paketti on jatkumoa komission yksinkertaistamistyölle sekä viime vuoden vastaavalle paketille.
- Muutoksia ehdotetaan sekä strategiasuunnitelma-asetukseen ja horisontaaliasetukseen.
- Ehdotusta tullaan käsittelemään todennäköisesti nopealla aikataululla.
- Käsittely hoidetaan neuvostossa sekä maatalous- ja kalastusneuvoston (AGRIFISH) että yleisten asioiden neuvoston (YAN) alla. Neuvoston yksinkertaistamistyötä hoitaa käytännössä työryhmä nimeltään Antici Group on Simplification (AGS). AGS-ryhmä kokoontui 28.5. ja seuraavan kerran 6.6.2025. Lisäksi käsittelyyn osallistuu maatalouden erityiskomitea.
- Asia on kesäkuun maatalous- ja kalastusneuvoston asialistalla.

Muutoksia strategiasuunnitelma-asetukseen (1/4)

- YMP:n ehdollisuuden järjestelmä:
  - Poikkeus ehdollisuuden vaatimuksista pienille tiloille.
  - Luomutilat katsotaan noudattavan ehdollisuuden vaatimuksia GAEC 1 (pysyvä nurmi), GAEC 3 (sängen polttoa koskeva kielto), GAEC 4 (suojakaistat vesistöjen varrella), GAEC 5 (suojakaistat kaltevilla mailla), GAEC 6 (vähimmäismaanpeite) ja GAEC 7 (viljelykierto).
  - Muutos pysyvän nurmen määritelmään. Jäsenvaltio voisi pidentää pysyväksi nurmeksi muodostumisen viiden vuoden määräaikaa seitsemäksi vuodeksi. Lisäksi komissio ehdottaa muutosta pysyvän nurmen vähenemisen raja-arvoon (GAEC 1), joka laukaisee ennallistamisvelvoitteen pysyviksi nurmialueiksi. Raja-arvo muuttuisi 5 %:sta 10 %:iin.
  - Muutos GAEC 4. Jäsenvaltioilla olisi mahdollisuus paremmin yhdenmukaistaa vesistöjen määritelmää kansallisen lainsäädännön vesistöjen määritelmän kanssa edellyttäen, että kansallinen määritelmä on linjassa GAEC 4 -vaatimuksen päätavoitteen kanssa.

Muutoksia strategiasuunnitelma-asetukseen (2/4)

- Ekojärjestelmät ja II pilarin ympäristö- ja ilmastokorvaus
  - Komissio ehdottaa, että jäsenvaltiot voisivat päättää, että ehdollisuuden vaatimusta GAEC 2 (turvemaiden suojelu) ei sovellettaisi ekojärjestelmätuen ja II pilarin ympäristökorvauksen vaatimuksena eli perustasona. Muutos mahdollistaa korvauksen maksamisen GAEC 2 -vaatimuksista.
  - Sekä ekojärjestelmän tukea että II pilarin luonnonmukaisen tuotannon korvausta voisi maksaa luomutiloille eläinyksikköperusteisesti. Samassa yhteydessä lisätään mahdollisuus myös vuosittaiseen mehiläispesäkohtaiseen tukeen.
  - Komissio ehdottaa 31 ja 70 artiklaan muutosta, jolla EU:n lainsäädäntöä pidemmälle menevistä kansallisista vaatimuksista voitaisiin maksaa tukea.

Muutoksia strategiasuunnitelma-asetukseen (3/4)

- Uusi täydentävä kriisituki
    - Vapaaehtoinen uusi tuki. Uusi tukimuoto olisi käytettävissä erityisesti äärimmäisissä paikallisissa tai laajemmissakin luonnonkatastrofeissa, eläintautiepidemioissa ja kasvintuhoojien torjumisessa. Uuden täydentävän kriisituen kohdalla ei sovelleta ehdollisuutta eikä sosiaalista ehdollisuutta. Rahoitus olisi 3 % kansallisesta kirjekuoresta (4 %). Samalla rajataan maatalousvarauksen käyttö markkinakriiseihin.
- CAP-suunnitelman muuttaminen
    - Strategiasuunnitelman muutoksiin vaadittaisiin komission hyväksyntä vain, jos ne ovat luonteeltaan strategisia muutoksia. Muihin ei-strategisiin muutoksiin ei vaadittaisi komission hyväksyntää vaan riittäisi vain, että jäsenvaltio ilmoittaa niistä komissiolle. Strategisiin muutoksiin luettaisiin strategiasuunnitelmien keskeisiin elementteihin liittyvät muutokset, jotka vaikuttavat merkittävästi strategiaan ja interventiologiikkaan. Lisäksi komissio ehdottaa, että YMP:n strategiasuunnitelmaan tehdyt suorien tukien muutokset tulisivat voimaan sen jälkeen, kun ne on toimitettu komissiolle.
    - Komissio ehdottaa myös, että vuotuisesta tuloksellisuuden tarkastamisen ja hyväksymisen (engl. annual performance clearance) menettelystä luovutaan. Joka toinen vuosi tehtävä tuloksellisuuden tarkastelu säilyy.

Muutoksia strategiasuunnitelma-asetukseen (4/4)

- Muuta
  - Pienet tilat: Simplified Cost Options ja uusi kertaluonteinen kehittämistuki
  - Yksinkertaistamista rahoitusinstrumenttien käyttöön.
  - Yksinkertaistuksia myös hedelmä- ja vihannesalan sektoriohjelmiin. Tarkoitus on antaa mahdollisuus ylimääräisen 0,5 % lisätukeen interventioille, jotka on linkitetty tutkimukseen ja kehittämiseen, ympäristöä, ilmastoa, menekinedistämistä, kulutuksen lisäämistä ja kriisinehkäisyä vahvistaviin tavoitteisiin.

Muutoksia horisontaaliasetukseen (1/2)

- Datahallinnon viranomainen
  - Jäsenvaltioissa olisi ehdotuksen mukaisesti nimettävä viranomainen, joka vastaa datan jakamisesta viranomaisten kesken. Tavoitteena on saavuttaa ja ylläpitää saumatonta tiedonvaihtoa, jotta tuenhakijoilta edellytettäisiin aiempaa vähemmän raportointia parantuneiden päätöksentekotyökalujen ansiosta. Viranomaisten olisi tehtävä asiasta mm. tiekartta, joka toimitettaisiin komissiolle viimeistään 16.9.2026. Viranomainen pitäisi asettaa ja notifioida komissiolle kolmen kuukauden kuluessa asetuksen voimaantulosta.
- Maatalousvarauksen muutokset
  - Komissio ehdottaa, että jatkossa maatalousvarausta ei saisi käyttää tukemaan viljelijöitä, joita on kohdannut luonnontuho, epäsuotuisat ilmasto-olosuhteet tai katastrofit. Tähän tarkoitukseen olisi uusi täydentävä kriisituki. Maatalousvarauksen varoja käytettäisiin jatkossa markkinahäiriöiden uhkien torjumiseen ja yhteisen markkinajärjestelyasetuksen (EU) 1308/2013 219 artiklan nojalla tehtyjen toimenpiteiden rahoittamiseen.

Muutoksia horisontaaliasetukseen (2/2)

- Yhden tarkastuksen tavoite
  - Jäsenvaltioilla olisi mahdollisuus olla valitsematta samana vuonna tuensaajaa toiseen valvontaan, jos hän on ollut jo yhdessä tukihakemukseen tai ehdollisuuteen kohdistuvassa valvonnassa.
  - Jäsenvaltio voisi päättää olla tekemättä paikan päällä tehtävää valvontaa, jos tukijärjestelmän kaikki tukiehdot on todennettu pinta-alamonitoroinnin avulla.
- Vuotuinen tuloksellisuuden tarkastelu ja hyväksyntä
  - Komissio ehdottaa poistettavaksi 54 artiklan, joka koskee vuotuista tuloksellisuuden tarkastelua ja hyväksyntää. Ehdotus liittyy vastaavaan muutokseen YMP:n strategia-asetuksessa.

Otteita E-kirjeen kannoista

- Suomi tukee komission tavoitteita yhteisen maatalouspolitiikan yksinkertaistamiseksi ja hallinnollisen taakan vähentämiseksi. Suomi näkee hyvänä, että komissio vastaa tilanteeseen usealla toimenpiteellä ja tarkastelee myöhemmin tämän vuoden aikana myös yhteisen maatalouspolitiikan ulkopuolista, sen toteuttamiseen liittyvää lainsäädäntöä.

- Suomi pitää tervetulleina ehdotuksia ehdollisuuden hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimusten (GAEC) yksinkertaistamiseksi. Suomi pitää komission ehdotusta muutoksiksi pysyvän nurmen määritelmään tervetulleena, sillä viljelykierrossa olevien nurmien muuttuminen pysyväksi nurmeksi on ollut ei-toivottua ja lisännyt hallinnollista taakkaa. Suomi näkee, että muutos toisi viljelijöille joustavuutta ja ottaisi paremmin huomioon nurmien uudistamistarpeet ja nurmien käytön monimuotoisuutta edistävissä viljelykierroissa. Ennallistamisvelvoitteen laukeamisen prosenttirajan nosto viidestä kymmeneen prosenttiin on tervetullut muutos pysyvän nurmen määrän muutoksissa.

- Suomi katsoo, että luomun kotieläintoimenpiteen maksaminen eläinyksikkökohtaisesti on toivottu muutos, joka mahdollistaisi tuen ohjaamisen paremmin sinne, missä luomukotieläintuotannon kustannukset syntyvät.

- Suomi kannattaa ehdotusta, jolla luotaisiin mahdollisuus ottaa huomioon EU-vaatimuksia korkeammat kansalliset vaatimukset esimerkiksi eläinten hyvinvointikorvauksessa.

Otteita E-kirjeen kannoista

- Suomi pitää komission ehdotusta uudesta täydentävästä kriisituesta tervetulleena avauksena mahdollistaa kriisitukia ja tarjota kansallisten ja alueellisten kriisitilanteiden hoitamiseen reunaehdot.

- Suomi kannattaa suorien tukien muutosajankohdan voimaantulon aikaistamista komission ehdotuksen mukaisesti. Ehdotus yhtenäistäisi maataloustukirahaston ja maaseuturahaston menettelytapoja ja joustavoittaisi muutosten viemistä toimeenpanoon myös suorien tukien osalta.

- Suomi näkee, että komission ehdotus uudesta datahallinnon viranomaisesta loisi uusia velvoitteita. Suomi suhtautuukin varauksella uuden datahallinnon viranomaisen perustamiseen eikä kannata viraston perustamista pakollisena. Suomi katsoo, että uuden viranomaisen perustaminen kuluvalla rahoituskaudella on haastavaa.